

^s denarijs ^s ysurarij pueri
Pro paucis redimunt promptis sathane pueri sunt

^{i.} ysurarijs ^s vt dcm ē singulis
Istis poicris sic emercando sophistis

^s in extremo iudicio. ^s ds gliosus
Denno concludit doctri simus ille magister

¶ Hec vltima ps isti capituli in q̄ autor ponit vltimū bocumētū hui⁹ tractat⁹ dicens. si aliq̄s alteri pecuniā daret vt emeret oues. empt⁹ ouib⁹ daret ei mediū fructū illaz ouiu hoc nō reputat⁹ p̄ ysura. sed tñ circa h̄ cōtingūt multa mala sophistica scz si aliq̄s daret alteri pecuniā ad emēduz oues in certo n̄eroz ille nō emeret oues tñ daret ei certā p̄sam p̄ lana e lacticinys ac si h̄ret oues tunc in tali facto cōmittit⁹ ysura.

¶ Circa lrām notādū. si aliquis mutuat alicui aliquā rē p̄ magna pecunia postea redimeret p̄ pua pecunia tunc ille magnā cōmittit⁹ ysuraz e fili⁹ est sathanez poitōis.

¶ Secūdo notādū. Si aliq̄s innenerit res iudei vel ysurarij an restitueret illas leso. i. iste q̄ dederat ysurā. tunc dubitat⁹ vt ysurari⁹ satisfecit illi a q̄ recepit ysurā. Rñdetur q̄ ille inueniēs h̄mōi res dz enunciare ysurario q̄ huic leso restitueret. z si tunc ysurarius adhibet voluntatē tūc ysurarius satisfecit leso quo ad illā rem.

¶ Tercio notādū. Si aliq̄s p̄cederet alteri pecuniā vt tpe necitat⁹ ei p̄cederet ecōuerso. tūc dubitat⁹ vt h̄ sit ysura. Ibi rñdet⁹ si tali p̄posito p̄cedat q̄ ei et p̄cedat tpe necitat⁹ ysura ē. qz dē Euāgelii mutuū dātes z nihil inde spantes. z id si ex mea p̄cessiōe ip̄ero recōcessionē facio ysurā.

¶ Quarto nota. Si aliquis concederet alicui annonā veterem p̄ noua vtrū etiā cōmittit⁹ ysuram. Rñdetur lb̄ distinctōe. qz si concederet illi veterē annonaz vt releuat inopiā ip̄ius tunc non est ysura. si aut⁹ p̄cedit illi vt eo plus consequat⁹ illi. tūc cōmittit⁹ ysura.

¶ Vltimo notādū. Si aliq̄s veteres denarios mutuarct p̄ nouis vtz in hoc cōmittat ysurā. Rñr lb̄ distinctōe. si tales noui denarij p̄ualeat veterib⁹ tūc cōmittit⁹ ysura. qz talis dat rē peiorē p̄ meliori. q̄ cōmittit⁹ ysuram. Si at⁹ denarij s̄ciūs dē valoris tūc non cōmittit⁹ ysura.

^s penitēti ^s penitēti .i. septē annos
Pro mortali septem tibi iungo karenas

^s penitēte adiplere ^s sc̄i
Te decet has luere veluti patres statuere

^s aliq̄s ^s aliq̄d occupat
Ordo vel officium te si tenet vt utilitas ve

^{i.} publica
Cōmunis. debes expensas siue labores

^s karenaz p̄siderare ^s debes
Warum summare summam diuertere sanctos

Summula Raymundi

i. doctrina s^c confessoris
Iudicio vel consilio maioris in vsus

Tractatus quartus istius libri in quo auctor determinat d^o p^onia. Et habet quatuor capitula quoniam in processu patebunt. In primo auctor determinat d^o penitentia quod capitulum diuidit in tot partes quot ponit documenta d^o p^onia. et primo dicit sic Si ego confessor iniungo tibi pro peccato mortali septem Karenas illas teneris adimplere secundum quod sancti patres instituerunt. et si fuerit impeditur aliquibus negociis vel officiis tunc tu debes expensas et labores habere ad sanctos vsus secundum consilium tui confessoris vel superioris scilicet feria secunda abstinere a carnalibus Feria quarta a lacticiis. et Feria sexta ieiunare solum in pane et aqua sic de alijs.

Notandum primo. P^onia est p^omissa et dicitur sacra scriptura. quod cum dominus noster Iesus christus uenturus esset in hunc mundum in salutem humani generis permittit Ioannem baptista quod predicauit dicens. P^onia agite appropinquat enim saluator uester. Item in Euangelio dicit. Dico uobis gaudium est angelis super unum peccatorem penitentem agentem. unde etiam hortamur ad penitentiam in canticis canticorum ybi dicit. Reuertere reuertere suauitatis reuertere reuertere. ubi per theologos. Primum reuertere exponitur sicut tu suauitatis reuertere a praua cogitatione ad ipsam cordis contritionem. Secundum reuertere exponitur sic. o suauitatis. id est a peccatrix et captiuata reuertere a praua locutione per orationem eiusdem confessionem. Tertium reuertere. id est ab hostili prauitate per condignam satisfactionem. Quartum reuertere. id est a praua opinione et consuetudine per bonorum operum continuationem. Etiam hortamur ad penitentiam per sanctum Augustinum dicentem. P^onia languores sanat leprosos mundat mortuos. suscitatur sanitatem. auget gratiam confutat uicia. extirpat uirtutes. exornat mentes. miseras roborat.

Secundo notandum. Ex quo hic agit d^o p^onia tunc uidentur esse vni d^o p^onia. Vni p^onia sunt aliquos dicit abbas punitio. nisi. nire. quod deus punit facta illicita que homines pro peccatis commiserunt. Vel dicitur a nomine pena pene. unde sciendum quod duplex est pena. quedam est eterna. quedam temporalis. Pena eterna debet damnatis. et implebitur die nouissima cum dicitur. Ite maledicti in ignem eternum. Sed pena temporalis est duplex. quedam enim est legalis. et talis inferretur a lege si cur suspensio. decollatio. alia est pena canonica et est multiplex. quodam enim spiritualis est sicut est excommunicatio et a diuinis suspensio. alia est corporalis et est duplex. quodam enim est personalis. et est illa que infligitur alicui persone. ut si monachus vel monialis incarceraretur pro delictis suis. Alia est pecuniaria et est ista. quando aliquis punitur cum pecunia. in proposito autem soluz dicitur cendum est de pena et p^onia spirituali.

Mercio notandum circa legem per modum dubitationis an p^onia sit sacramentum noue legis. Et uidentur primo quod non. quod omnia sacramenta noue legis conferuntur a ministro. p^onia uero a deo. quod deus dimittit peccata hominibus. et cetera. Sed contrarium huius per per doctores eo quod p^onia enumerat per eos inter sacramenta noue legis.

Pro illo dubio sciendum. quod duplex est p^onia secundum magister sententiarum. quod dicitur interior que est de iure naturali. quod est exterior que fit per liberum arbitrium hominis: p^onia proprie non est sacramentum. sed secunda et certum reputatur quod p^onia est sacramentum noue legis. Etiam si non esset in ea instituta tamen in ea legi

ge est fuata sicut circūcisio dicitur sacra veteris legis non quia fuit instituta in veteri lege sed quia fuit fuata in ea. Sed ad obiectum dicitur quod sacerdos huiusmodi ueritatem pnam imponere potest nam ipsi successores apostolorum existunt.

Quarto notandum est quod sit pnia et an per doctores sit bene diffinita. Ad hoc respondet secundum sententiam Thomam quod pnia est peritum mala deplagere et deplacata iterum non committere. Tunc beatus Gregorius dicitur penitere est acta mala desistere de flenda iterum non committere. Item secundum magister sententiarum sic dicitur. pnia est gratia uirtus que commissa mala cum emendationis proposito deplagimur et deplagēda iterum committere nolumus. Ex quibus videtur quod dicitur ratione pnie scilicet huiusmodi duo actus. scilicet per se per terita desistere desceda amplius non committere contra hoc instat sic quia contingit ueritatem pnam esse sine plactu et fletu. igitur illa diffinitiones non valent.

Pro quo sciendum est duplex est fletus. scilicet interior et exterior. fletus exterior est quem homo facit lachrymando. Sed fletus interior est qui procedit ex illo quod aliquis cum cordis amaritudine dolet de peccatis commissis modo dicitur quod non penitentia non potest fieri sine fletu interiori. quia nullum peccatum dimittitur nisi cordis amaritudine contriterit.

Quinto notandum est. diceret aliquis tunc pnia procedit. Respondetur quod pnia procedit ex dictamine iusticie. dicitur enim iusticia que quilibet homo habeat id quod suum est alteri dimittat sicut quod suum est que quilibet lesio satisfaciatur per sua lesione. unde dicit Aristoteles prima sui rethorica que per clarissimum virtutum est iusticia. nam ipsa tribuit uinculorum que suum est. Unde quilibet homo deo primo et sibi tenetur tria. scilicet creatori honorem. redemptori aiam. iudici timorem. primo est tenetur tria. scilicet superiori obedientiam. equali concordiam. inferiori beniuolentiam. Et sibi tenetur tria. scilicet cordi mundiciam. ori custodiam. et carni disciplinam et quicumque contra illa faciat ille debet penitere.

Sexto notandum est. quod tres sunt partes pnie correspondentes triplici peccato. Unde omne peccatum aut fit per delectationem cogitationis. aut per turpe eloquium. aut per superbiam. Primo homo peccat per delectationem cogitationis quando ipse ingerit sibi delectationes malas. homo secundo peccat turpiter loquendo. ut quando profert uerba turpia et inordinata. tercio peccat per superbiam illi triplici peccato correspondet tres partes pnie. nam peccato cogitationis correspondet contritio cordis. quia quando homo habet turpes delectationes in cogitationibus. tunc debet habere contritionem per illo peccato commissio. Secundo peccato scilicet turpi eloquio correspondet oris confessio. quia sicut locutus est turpia ore sic conformiter debet illa confiteri per os. Tercio peccato scilicet superbie. id est male operationi correspondet satisfactio de peccatis commissis per malam operationem.

Septimo notandum est. duplex est peccatum scilicet originale et actuale. Originale est illud peccatum quod trahitur a parentibus primis scilicet ex aduersitate euar tale peccatum debet per baptismum. Sed peccatum actuale est illud quod quis committit per factum siue actum illud citius est duplex. quod ad ueniale et hoc multiplex debet. primo per aque benedictione aspersione. secundo per dominica orationem. tercio per episcopalem benedictionem. quarto per circuitum cimiterij. sed aliud est mortale. tale debet per penitentiam et uiam contritionem et adhuc est alia dominica inter peccatum. quia quod ad est peccatum mortale et quod ad capitale. nam peccatum mortale est dictum vel factum vel concupitum contra preceptum dei. unde quando dicitur vel facit vel desiderat contra precepta dei peccat mortaliter. Sed peccatum capitale est septuplex vel per in hac dictione saligia et dicitur sicut superius et inferius mortale et capitale. quia omne peccatum capitale est mortale. sed non e converso

Summula Raymundi

¶ Octavo est notandum, qd duplex est penitentia, quedam est penitentia canonica quedam voluntaria arbitraria. Penitentia canonica est que instituitur a canone dicunt canones qd homo pro vno peccato mortali debet penitere p septem annos illo modo qd in ieiis ferijs non comedit carnes et ferijs quartis abstineat se a lacticijs et sextis ferijs ieiunet in pane et aqua et qd tali penitentia loquitur raymundus cum dicit. Si pro mortali. etc. Sed quia humana natura ex nimia fragilitate est ita infirma et debilis qd non sufficit hoc adimplere, ergo penitentia est non voluntaria et arbitraria quia fiat in voluntate confessoris vñ sepissime contingit qd vnus homo decies vel centies vnum peccatum mortale vna die committit. Unde habet ergo recipere tot annos penitendi. Et ergo cum hoc non potest fieri tunc penitentia est remissa ad voluntatem discreti confessoris scilicet quod ille sit iudex loco christi et iniungat penitentiam secundum proprietatem persone, et cum hoc diligentiter inspicat eiusdem circumstantias nam si homo peccauit per superbiam tunc debet sibi iniungere satisfactionem per humiles orationes. Si vero peccauit per gulam vel luxuriam iniungat sibi vt satisfaciatur per abstinentiam ieiunium sic de alijs.

¶ Ultimo notandum qd huiusmodi ieiunium quod quis deberet facere pro peccato mortali per septem annos illo modo qd in ieiis, sextis, et quartis ferijs viuere abstineret per octiduum carna et interpretatur quasi a carne aliena quod dicitur esse aliena ab usu carnis, et alij dicunt qd carna interpretatur quasi carnis carentia.

scilicet pegrinatōis

Qui loca vicina querunt vel que stationes

Non absoluentur penis spiritualibus istis

i. si quod superest

i. pena purgatorij

Sed quod ibi sit eis hoc purgatorius ignis

i. de cetero

i. ab inuidia

Aufert sic deinceps vicioꝝ labe quiescunt

scilicet homo

scilicet homo i. p sua possibilitate. i. agat penitentiam

Debilis aut pauper proprio pro posse laborant

scilicet illo

i. misericordia dei

Et sibi quod superest supplebit gratia christi

i. peniteret

i. robustus

Si probra sic lucent diues vel corpore fortis

i. ex illo

i. occasio peccandi

Inde daretur ei peccandi larga voluntas

scilicet homini

i. inuictio i. definit i. onere. i. penitentiam

Nullus ab imposito cessabit pondere pene

scilicet ipse

i. pficiat scilicet onus

Quin quantum poterit securius expleat illud

scilicet dei

i. cessit scilicet pape

Idoc quod in ecclesia dedit indulgentia sacra

.i. q̄s audeat pbare s̄ fidelium .i. occurrat
Quis reprobet quin in his animabus subueniatur
 s̄ hōi. s̄ indulgētiā .i. temeritas peccādi s̄ indulgētiā
Nulli propter eas audacia detur vt harūm
 .i. pp̄t spem .i. edificat: s̄ p̄c̄i .i. s̄cti p̄res .i. instituerunt
Sepe ponat pondus seniores quod statuerunt
 s̄ indulgētie .i. tormēta .i. in illo .i. q̄ pp̄t defectū n̄ p̄t p̄ficere p̄niam suā.
Ne redimunt penas in eo qui nil valet vltra

Hic autor ponit alia documēta d̄ penitentia dicens si alicui iniuncta ē
 penitentia scz peregrinatio in lōginquas ptes r̄vabit ad ptes pp̄nc̄is ta
 lis non erat solutus sed postea punit in purgatorio. Subdit d̄ p̄nia pau
 perz debiliū dicens q̄ hō debilis vel paup̄ debet laborare in quantum po
 test ad agendum penitentiam r̄ si non potest penitentiam iniunctā ad
 implere tunc illud quod superest illi gratia christi adimplebit. Sed illō
 non debet extendi ad homines fortes in corpore vel etiam ad diuites. qz
 ex illo magis daretur occasio peccandi. Item s̄b̄dit q̄ nullus d̄z cessare
 a p̄nia ei iniuncta nisi expleat eam quātum deuotius valeat etiam nul
 lus d̄z reprobare sanctas institutiones r̄ indulgētiā r̄ humane ecclie.
 qz cum istis indulgētijs s̄buenitur animabus r̄ etiā pp̄ter indulgētiā
 concessam ecclis null⁹ d̄z capere audaciā peccādi scz q̄ ip̄e peccat spe ves
 nie q̄vitiqz nulla p̄ctā manent impunita r̄ quilibet homo debz facere e
 agere ac si indulgētie non essent concessę. Et etiā null⁹ hō d̄z penā pecca
 ti solum dicere sed d̄z eā securius penitere r̄ pati nā si hō edificat funda
 mētum d̄s misericors erit. Et si homo fuerit iustum ecclie tunc diuina grā
 vel indulgētia ei fulgebit. Etiam indulgētia liberat penas purgatorij
 sic q̄ homo non punitur.

Primo notādum. Per statōes in p̄posito intelligit̄ sp̄ūalis grā q̄ cons
 fertur homini a deo. Vnde consuetudo r̄ humana fuit q̄ omni die d̄ni
 co statior sp̄ūalis gratia fuit in vna ecclia r̄ ibi omnis clericus conuenit
 laudem dei decātauit. Et tales statōes per misericōdiam domini translatę
 s̄ ad alias ecclias aliarum ciuitatum r̄ regionum. Et ergo si alicui in s̄
 gitur q̄ deberet satisfacere p̄ stationes aut p̄ alias pegrinatōes vadendo
 ad partes longinquas r̄ si talis transferret se ad partes propinquas p̄ hoc
 non satisfaceret. Et si talis in hoc casu moreretur ante satisfactōem puni
 retur in purgatorio.

Secundo est notādum q̄ indulgētie solum valent p̄fessis cōrritis non
 eriscentibus in peccatis mortalibus nā sicut mēbrum mortuū non pōt
 viuificare sic etiā indulgētie non p̄sunt anime mortue. i. eriscent in pec
 cato mortali. Et ergo homini non p̄sunt indulgētie incrim̄ q̄ ē in pec
 cato mortali. Alij doctores dicunt q̄ indulgētie valēt ad hoc vt homo
 satisfaciat de peccatis oblitis. Quia homo quandoqz est oblitus multo
 rum peccatorum de quibus libenter satisfaceret s̄ ignorat ea. Et iō san
 cta ecclesia instituit indulgētiā q̄ homo de peccatis oblitis satisfaciat.
 Alij doctores dicūt q̄ indulgētie valent ad p̄nias negligēt̄ cōpletā r̄
 ergo homini ista negligētia tolleret indulgētie sunt institute ab ecclesia.

Summula Raymundi

Alij doctores dicunt q̄ indulgentie valent ad p̄niam et ad penā a canone inflicta d̄ q̄ dictū est in Inia p̄cedenti.

Tercio notādū. autor d̄t in lra d̄ p̄nā debiliū et pauper̄ q̄ ip̄i d̄nt p̄scire re p̄ peccatis eor̄ inq̄ntū valent. Sed talis p̄nā debiliū est multū infirmar̄ insegura. Et nullo mō est firma. nā d̄t speculator d̄ infirmis. Qui non p̄t explere p̄niam non dico q̄ talis d̄natur nec dico q̄ liberat. q̄i d̄ceret. Si d̄s vult p̄t ei exhibere misericordiam et gr̄am suāz iō si quis velit esse securus ille peniteat ad t̄tū q̄ntū peccauit.

Quarto notādū. lra d̄t q̄ null⁹ d̄z peccare p̄pter sp̄m venie sic q̄ velit peccare et p̄niam agere. Rōem assignat doctores: q̄ q̄n aliquis peccat p̄pter sp̄m venie tunc illud qd̄ ē concessum ad salutē cedit in p̄ditōem. Et illud qd̄ institutū est p̄t bonū vt̄tur ad malū.

Quinto notādū q̄ hō d̄z confiteri p̄ confessionē oris et conitōem cordis: satisfactōem opis v̄nd̄ triplicia s̄t opera. quēdā s̄t opa satisfactoria t̄tū. Et s̄t illa que fiunt in purgatorio et talia delent p̄ctā cōmissa. Alia s̄t opa satisfactoria et meritoria sicut s̄t illa opa que exercem⁹ in hac vita. Alia s̄t opa que nec s̄t satisfactoria nec meritoria vt̄ s̄t opa d̄natorū. Quia d̄natio nō satisfaciē p̄ delictis: nec etiā meretur aliquod. Quia in p̄nti vita est tempus gratie. tempus misericōdie. tempus merendi. et tempus satisfaciendi: Et ergo qui non in hac vita penitet in purgatorio non penitebit. et si ē d̄natus nunq̄ penitebit.

Sexto notādū. v̄t p̄nā serotina etiā p̄fit et sit meritoria. Et arguit q̄ non. nā om̄is p̄nā meritoria d̄z eē voluntaria. Sed p̄nā serotina non est voluntaria: igit. et. Maior. p̄bat. q̄ null⁹ coacte d̄z penitere. s̄z Minor. p̄bat. q̄ in p̄nā serotina siue sera p̄ctā dimittit hōiem et hō nō ea s̄t seq̄ q̄ p̄nā serotina n̄ ē meritoria: In oppositū arguit q̄ sit meritoria autoritate Ezechiel dicēt. i p̄sona xpi i q̄cūq; hora p̄ctōr̄ igemuerit p̄ p̄ctis suis oim̄ p̄ctōr̄ suor̄ ap̄tū n̄ recordabit d̄s. Pro q̄ notādū q̄ p̄nā serotina multū ē difficil̄ siue insegura p̄t duo p̄mo ex p̄te hōis q̄ tunc hō punit multū tribular̄ oib⁹ et dolorib⁹ p̄pter qd̄ suffocat ois p̄trio q̄ d̄z fieri p̄ peccatis: nā videmus exemplū q̄ si hō paritur i vno membro vt̄ in oculis in d̄tibus. tunc p̄ nimio dolore non p̄t quicq̄ agere qd̄ ergo erit q̄ndo doler̄ in omnib⁹ simul. Secdo p̄nā serotina est difficilis ex parte finis. q̄ hō p̄pter illum finem debet penitere vt̄ velit satisfacere. p̄ illo q̄ suum creatore v̄nq̄ offendit. q̄ in hac satisfactōe nec p̄t acquirere gr̄am nec amorē dei. Sed hoc nō p̄t facere in p̄nā sera. q̄ ista p̄nā est magis ex timore q̄ amore. Et illi q̄ sero penitēt assimilātur nauigātib⁹ q̄ timent se s̄bmergi cum rebuz̄ bonis ne ergo simul s̄bmergātur p̄iciunt aliquas res d̄ naui vt̄ ipa nauis leuius trāseat: hoc non faciunt ex amore sed ex nimio timore. sic etiā in p̄posito est cum hominibus qui sero penitent. nā si non esset pena eterna quam omnes timentus nunq̄ forsan peniteremus. Et ergo dicit beatus Augustinus penitentia sera raro est vera. S̄z diceret aliq̄s q̄ nō est d̄ latrone qui p̄debat in cruce et penitebat cū p̄nā sera et saluatus est. Dicitur ibi q̄ hoc fuit ex speciali gratia et puilegio. s̄z q̄ fuit saluus factus. q̄ ip̄e p̄ns fuit qui ip̄m saluare et curare potuit.

Ab rōem in oppositū dicēdū est q̄ peccata possunt dimittere hōiem

q̄ ad actū exteriorē sic q̄ non p̄t eā apli⁹ exercere sed ip̄e b̄mittit actas q̄ ad displicentiā interiorē sic q̄ pctā displicēt ei in corde sic q̄ talia ampli⁹ facere abhorrit. Et sic finalr d̄: quis aliq̄ p̄nia serotina est v̄a tñ hoc ē ra ro. q̄ quādo sit tunc sit ex speciali instinctu sp̄s̄sancti.

¶ Ultimo notandū. Diceret quis quid mouet nos ad p̄niam. Respon detur fm̄ b̄tm̄ Bernardū q̄ s̄ multa. p̄mo b̄nficia a dō recepta sc̄z q̄ hō creatus est intelligēs sciens a nociuis p̄seruatus bonus mundi ditatus scia informat⁹ r̄ multis alijs bonis b̄nficiat⁹. Sc̄do b̄nficia recipiēda sc̄lz v̄a s̄ ar̄ etna gl̄ia. Tercio supplicioy fuga sc̄z pene infernal. Quarto flagella dei sc̄z infirmatōes r̄ varij languores q̄ multos ad p̄niam ducunt.

Ituus infirmus habitum mutauerit atqz
 .i. in religionē s̄ in clauſtro

In clauſtrum veniens moriatur ibi ſepelietur
 s̄ parochian⁹ s̄ plebano

Nam tuus ip̄e fuit ideo tibi portio datur

Hereticus latro fur vsurarius et qui
 s̄ p̄strāgularōem .i. inficiūt .i. gladio .i. inficiūt

Se laqueis perimunt de ense necant manifestum
 .i. pctm̄ s̄ dictoy .i. in cimiterio

Si scelus horum sit nobiscum non tumuletur
 .i. tales. i. p̄niam agāt s̄ p̄ pctō p̄petrato. s̄ malfactoroy

Nij si peniteant satis et faciant et eorum

Heredes tunc a nobis non eiciantur
 .i. sua parentela .i. futiuel latroni

Nel si proximitas sua subueniat morienti
 .i. q̄n̄ valebis s̄ iustū hōiem. i. violētias. s̄ in cimiterio

Ei ce dum poteris illum quem vis sepeliuit

¶ Capitulū secundū in q̄ d̄rminat d̄ sepulturis ecclesiasticis r̄ p̄tinuat ad p̄cedēs sic. Postq̄ autor d̄rminat d̄ p̄nia h̄ p̄nr d̄rminat d̄ ecclesiā ca sepulturaz diuidit in tot ptes q̄t ponit documēta ptes patebūt in processu p̄mo d̄r sic Si aliq̄s infirm⁹ prochian⁹ mutauit habitū intrādo religionē v̄tputa clauſtuz mori in clauſtroz idē sepeliū tūc pleban⁹ d̄ iure p̄ postulare suā portōem canonicā ab eo. Subdit aliō documētū dicens. q̄ fures. latrones. vsurarij. hereaici r̄ isti q̄ suspēdunt laq̄oz q̄ inficiūt se ip̄os gladio vel ailo instrumētō tales neq̄q̄ d̄nt sepeliri in cimiterio dū tñ scel⁹ eoy sit manifestū. Sz si tales agerēt p̄niam añ mortē v̄l heredes eoy post mortē satisfacerēt p̄ eis agēdo p̄niam tūc b̄n̄ p̄nt sepeliri in cimiterio Subdit si aliq̄s fur vsurari⁹ v̄l latro v̄l heretic⁹ violent sepeliū in cimiterio talis ec̄coroz d̄z effodit eijci d̄ cimiterio. ¶ P̄rio notādū autor d̄r si parochian⁹ infirm⁹ mouē i clauſtroz sepeliū ibidē tūc pleban⁹ p̄t postulare ab eo suā portōem canonicā sz ē intelligēdū s̄ b̄ distinctōe. q̄ v̄l talitrat clau

Summula ragnundi

¶ Si san⁹ infirm⁹. Si san⁹ intrat r⁹ p⁹tinuauerit ibi p⁹ aliqd rōs tūc pleban⁹ nō p⁹t postulare suā portōez ab eo. si āt infirm⁹ intrauerit h⁹ ē dupl⁹ vel in eadē infirmitate mortu⁹ ē vel nō. si p⁹mū tūc pleban⁹ p⁹t postulare suā portōez ab eo. Si āt nō ē mortu⁹ in eadē infirmitate h⁹ p⁹ualuit r⁹ itē ibi in infirmitate tūc sacerdos nō p⁹t postulare suā portōez canonicā ab eo.

¶ Secdo notādū de q⁹ntitate illi⁹ portōis diuersi diuersimode dicūt nā qdē dicūt q⁹ sit scia ps offertoriū. qdē āt dicūt q⁹ sit q⁹ta ps offertoriū qdē āt dicūt q⁹ sit medietas. Alii tñ d⁹ fm doctores q⁹ sit de relinq⁹ndū ad cōsuetudinē t⁹re nā si p⁹suetū ē q⁹ scia vel q⁹ta ps. rē. d⁹z dare tunc in illa p⁹te pleban⁹ d⁹z stare p⁹tēt. **¶** Tercio notādū q⁹ sepultura sic d⁹: Est absōtio s⁹ franea fidel⁹ hōis mortui i loco definiato vel debito q⁹ negat f. de carētib⁹. r⁹ d⁹: notāter fidel⁹ hōis ad excludēdū fideles hoies q⁹ n⁹ s⁹ sepeliēdi cū hōi bus fidelib⁹ r⁹ illa descriptio solū dat d⁹ sepultura eccl⁹asticar⁹ licita.

¶ Quarto notādū auto: d⁹t q⁹ fures latrōes r⁹ furarij nō s⁹ sepeliēdi i cimiterio hoc est vey si moriunt impenitētes sic q⁹ nō dolēt d⁹ pctis cōmissis r⁹ t⁹es s⁹ exclusi ab eccl⁹ia militāti. s⁹ si moriūt p⁹nitētes sic q⁹ dolēt d⁹ pctis cōmissis. r⁹ heredes eoy p⁹mittūt satisfaccere p⁹ eis tūc bñ p⁹nt sepe liri in cimiterio heredes dñt cogiz compelli ad satisfaciendū.

¶ Quinto notādū. vtz fur vel latro nō potēs loq⁹ i extrā nccitate debeat sepeliri in cimiterio vel n⁹. Rñdet s⁹ distincōe q⁹ vel tal potuit h⁹re sac⁹ dōre interim q⁹ loq⁹ poterat vel n⁹. si potuit sac⁹dōtē h⁹re interim q⁹ habuit loq⁹lāe noluit p⁹tere tūc n⁹ d⁹z sepeliri in cimiterio. Si āt n⁹ habuit sac⁹dōtē r⁹ libent⁹ fuisse p⁹ffusus tūc deberet sepeliri in cimiterio. r⁹ hoc si in eo ap⁹paruerunt aliq⁹ bona s⁹ p⁹tritōis sic q⁹ man⁹ vel oculos eleuat in celum tūc sufficit in vno teste ad credēdū q⁹ eccl⁹ia p⁹rior ē ad saluādū q⁹ ad dā⁹ nādū. si āt nulla s⁹ appārebūt in eo tūc neq⁹q⁹ d⁹z sepeliri in cimiterio.

¶ S⁹re notādū hoies inficiētes seipos vt s⁹ illi q⁹ se suspēdūt r⁹ s⁹ m⁹ergūt vel alit⁹ se inficiūt t⁹es nō dñt sepeliri in cimiterio h⁹ si t⁹es s⁹ cōpotens suay rōnū v⁹ tētes rōe q⁹ t⁹es sine sine desperauerūt in dei grā. q⁹ eis sacra eccl⁹astica sepultura nō ē eis admittēda. Si āt t⁹es nō eēt cū rōne vt s⁹ stulti. freneticiz sic d⁹ alijs tūc bñ p⁹nt sepeliri in cimiterio. q⁹ t⁹es nō desperauerunt in dei grā eo q⁹ non vtebātur rōne r⁹ sic nō peccauerūt in spm⁹ sc⁹m. sed oēs interficiētes seipos vtētes rōne peccāt in spm⁹ sc⁹m. r⁹ t⁹le p⁹tm nec remittit⁹ hic nec in futuro

¶ Ultimo nota. Si q⁹s d⁹ p⁹ictis ē sepult⁹ in cimiterio talis d⁹z extumulare eijci d⁹ cimiterio r⁹ h⁹ ē vey si cor⁹ p⁹ vel ossa ei⁹ p⁹nt discerni ab alijs cor⁹ porib⁹ r⁹ ossib⁹. si āt non p⁹nt discerni ab alijs: tunc non d⁹z extumulari.

.i. p⁹ pecunia s⁹ aliq⁹ s⁹ aliq⁹ .i. bellū

¶ Pro more de pugil iniens cum fure duellum

.i. morit⁹. i. in t⁹ bello s⁹ talis .i. extra cimiteriū

¶ Si cadit in pugna pugil extra nos tu muletur

.i. pegrin⁹ .i. obiit .i. tumulat

¶ Advena quacunq⁹ villa moritur sepelitur

s⁹ plebāo .i. habitaueris .i. cupis .i. in alio loco

¶ Si necum moreris et vis alibi sepelire

s^o portio. i. ab me spectat s^o plebāo

Qui me contingit dabitur mihi portio de te

.i. me^o p^opinqu^o. s^o meā .i. absq^z p^osensu meo

Si vicinus ouem sine me tumulare meam vult

.i. d illo s^o oue .i. recepit

Inde satisfaciatur quod ab hac habet hoc mihi reddat

s^o prochia^o s^o ex^ons .i. ducat

Si meus infirmus in ouile tuum veheatur

.i. obiit .i. in tua prochia .i. habitatio. i. in tua prochia

Si moriatur ibi nisi sit domus eius ibidem

.i. spectat ad me. i. absq^z p^osensu meo .i. sepelire

Est meus et sine me non debes eum tumulare

.i. retribuit .i. plures habitates

Si diuersa loca tibi dent domicilia plura

s^o loco .i. tumuleris

In quocunq^z mori te contingit sepeliris

s^o sacerdos .i. illi loco s^o mortuo

Non alius sed ibi celebrans ius obrinet in te

illa tria s^o prochianū

Predia delictum persona meum faciunt te

.i. sacerdos .i. nō accedat s^o hōiem

P^obyter in noctis tenebris non visitet egrum

s^o infirm^o .i. iacuit s^o infirmi

Qui sex siue dies plures decubuit hii quos

.i. extrema .i. demat

Impugnat subitus mortis dolor excipiatur

Hic auto: ponit alia documēta d^o ecclesiastica sepultura ponēs primo si aliq^z pugil intrauerit bellū & furaret p^o sua mercede si tal^o inficeret in bello talis non eēt sepeliend^o in cimiterio. Rō ē ista. q^z talis supponit se picuo mort^o ecū h^o mortu^o ē in bello illicito: g^o nō d^z sepeliri in cimiterio. Subdit aliō documētū d^o sepulturae d^o in quocunq^z villa morit^o aduena si ue pegrin^o in eadē villa ē sepeliēd^o. Subdit si aliq^z in prochia p^opa morit^o evelit alibi sepeliri tūc pleban^o in cui^o prochia morit^o d^z cape sua portioez canonicā: Subdit si aliquis prochianus ducit in aliā prochiā tūc omnia que pleban^o sustulit dūt reddi vo plebāo Subdit si aliq^z portatur d^o vna villa ad aliāz si ibi moritur non hñs ibi domiciliū vel hitatōem talis non d^z ibi sepeliri sed mag^z in p^opa villa vbi p^otinet ad prochianūz de q^o prochia p^ous ē ductus siue portatus. Item si aliquis h^oret plura domicilia in di uersis locis tūc in quocunq^z loco morit^o ibi ē sepeliēd^o & null^o ali^o nisi ple ban^o illi^o eccie i q^o morit^o p^ot aliq^z ab illo sumere scz p^odem canonicā. **Sb** dit q^o tria faciūt aliq^z prochianū eē scz p^odia. i. possidētēs delictū & p^ona Subdit vteri^o q^o null^o p^obyter tpe noct^o d^z visitare aliq^z infirmū q^o des cubuit p^o sex dies vel plures nisi talis p^ostitur^o fuerit in extremis.

Summula Hammundi

Primo notādū q̄ ille q̄ morit̄ in duello ita q̄ sit duellū cū fur̄ tal̄ nō d̄z sepeliri i cimiterio: cā ē q̄ duellū ē illicitū s̄c̄e alie pugnatoēs vulgarē

Secūdo notādū q̄ pegrin̄ siue aduena p̄t sepeliri vbi morit̄ lz sit extra eī parochia rō hui⁹ ē q̄ ipe ē nimis distās a patria sic q̄ n̄ p̄t comodose illō penire siue portare iō sc̄tā ecclia admittit q̄ pegrin̄ sepelit̄ vbi morit̄

Tercio notādū sicut sacra iura canonica dicūt tūc q̄libz hō p̄t eligere ecclesiasticā sepulturā in q̄cūqz locovoluerit s̄z tū h̄ytiqz d̄z fieri cū p̄sensu su plebani vel saltē sine dāno plebani cui⁹ parochia ē d̄ q̄ ille sepelit̄.

Quarto notādū tria sunt q̄ faciūt aliquē eē parochianū siue de foro alicui⁹ q̄ p̄t domiciliū aliq̄s sortit̄ for̄ alibi etiā p̄pter delictū q̄ vir aliq̄s deliq̄t ibi penitere d̄z s̄c̄t̄ p̄t p̄sonā aliq̄s sortit̄ for̄ alicui⁹ t̄ eadē cā facit aliq̄s hoiez eē parochianū alicui⁹ ecclie s̄m q̄ l̄ra itēdit̄ v̄t fili⁹ i l̄ra an nos distinctōis seq̄t̄ p̄sonā p̄ris q̄ tūc n̄ p̄t eligere sepulturā alibi et̄z mulier sequit̄ v̄z in sepultura ecclesiastica.

Quinto notādū. Circa l̄ram istā vbi maḡ vult q̄ q̄cūqz aliq̄s infirm⁹ decubuit vltra sex dies v̄l p̄les tūc tpe nocti sacerdos cū corpe xpi nō d̄z visitare infirmū. Rō ē ista q̄ maxie piculosum ē tpe noctis deferre corpus dñi cū nisi sit magna nccitas p̄ q̄ sciendū q̄ sacerdotē visitare infirmū p̄ noctē decubētē p̄ sex v̄l octo dies intelligit̄ dupl̄. vno q̄ tal̄ sit posit⁹ in articulo mort̄. Alio q̄ n̄ sit posit⁹ i articulo mort̄. si p̄mū tūc sacerdos tenet̄ eū visitare ne aliq̄ piculū incurrat q̄re in aliq̄ bus regionib⁹ mort̄ ē q̄ q̄n sic euenit q̄ oz sacerdotē visitare infirmū tpe nocti tūc hoc fit cū magna solēnitate cant⁹ v̄t viri discreti capiūt sacerdotē t̄ dū cū eū ne aliq̄ piculū incurrat sc̄z cadēdo vel q̄cūqz alio actū si in aliq̄ regione nō ē illa p̄suetudo tūc q̄libz hō cū aduenerit cāpanē p̄sbyter̄ visitatē infirmū d̄z suū hostiū apire t̄ corp⁹ dñi cū lumine seq̄t̄ itex illa pericula remoueant̄ t̄ tūc d̄ illo merent̄ sp̄ales indulgētias.

Qui sunt in banno presentī lege fruantur

Judicium timeant sententia iudicis ip̄os.

Siligat hanc timeant hic sit iniqua vel equa

Aut se defendat vel solui seq̄ laborant

In causam trahere licet istos iudice coram

Et tamen hi nullum possunt nisi p̄mo soluti.

Capitulū aliud in quo determinat de sentētia excoicationis t̄ diuinitur in duas p̄tes. nā p̄mo determinat de excoicatione. sc̄do de absolute iōne ibi p̄sul. Prima pars adhuc in duonā p̄mo facit qd̄ dictuz est. sc̄do ponit quedā ob̄uāda circa excoicatos. sc̄da ibi stant foris eccliam. p̄mo d̄t sic. Excoicati debēt frui hac lege q̄ si s̄c̄t̄ excoicati tunc debent timere excoicationē t̄ debēt obedire suis supiorib⁹ siue tas excoicatio sit iusta vel nō. Ratio est q̄ excoicat⁹ est m̄ eby putridū in eccā

ione ex tota ecclesia crescat excoicatio e timeda. qz si iuste e illi illata tuc
 bz defendere i iudicio opponedo sua inocetia r pcurado sua absolutoez.
 Et excoicati no pnt aliqne trahere in cam nisi fuerint pus absolutoz. Sz
 ipi ab alijs hoibz pnt trahi ad cas iudiciarias. ¶ Pro illo notadu e qz sens
 tentia excoicatis sic describit. Est christianoz r diuinoz offitioz r a xpi
 fidelium comunionem segregatio. Et dr notater (christifidelium) ad exclude
 du iudeos q no excoicant nisi sinistre. qz ia sunt positi extra eccliam. Si
 militer nec bruta aialia pnt excoicari: quia si coluba aude sumeret corp
 dnicu in eluatoe a manibz sacerdotis tunc coluba non est excoicanda.

¶ Item nota qz due sunt spes sententie excoicatis vt et supra tactu e.
 scz snia maior snia minor. Snia maior est duplex. quedā est lata a cano
 ne. quedā est lata ab hoie. Ita snia q est lata a canone e stmultiplex cu
 ius hic aliq casus notatur. ¶ Primus casus q coincidit in heresim d fa
 cro sunt excoicadi. nec in loqia aliqs pt cu eis couersari qz statim sunt in
 snia maiori canonis. ¶ Secds casus q fauet hereticis statim e in snia ex
 comunicatis maiori lata a canone. ¶ Tercius casus quicunqz impos
 neret manus in clericu violent qui clericus est ordinatus r cuius ordo de est
 approbatus ab ecclesia ille est in snia maiori excoicatis lata a canone.

¶ Quartus est: hoies q pnt defendere r non defendut ne manus violent
 imponant in clericu ordinatu si sunt superiores non inhbentes inferiori
 bz snia. isti etiā incidut in sniam maiore lata a canone. ¶ Quintus casus
 est q dicitur eccliam romanā no esse caput eccleie militatis. i. oim christi
 anoz. isti etiā incidunt in sniam maiore lata a canone. Et pnt esse plēs ca
 sus maioris sententie qui patebunt postea. Alia est snia maior lata ab ho
 mine. scz a iudice illa est duplex. nā quedā dr p contumacia scz qn aliqs
 citatur spemit comparē iuri tuc sup ipm datur snia maior ab hoie lata p
 contumacia. sed alia est que fit pro aliqua re. Verbigratia. Si aliqs tene
 tur alicui ecclesie decimas qui profixo tpe certo tpe non dederat moni
 tione sup illum datur snia maior lata ab homine p re r p talibus senten
 tijs latis ab homine nullus habet absoluere nisi qui fert sniam. r d sentē
 tia maiori intelligitur littera. Sed sententia minor est quādo aliqs exco
 municato participat. r comunitur oēs homines qui comittunt peccatū
 mortare st in minori snia excoicationis.

¶ Ultimo notandū q excoicatio adhuc est duplex scz maior r minor. ma
 ior est quādo inhbēt coicatio hoim r sacrametoz. sed minor excomuni
 catio est qn aliqs sepatur solū a comunicatōe sacrametoz. Et iuriste di
 cunt q si aliqs eet pstitutus in maiori snia excoicatis celebraret vt in
 gereret se diuinis de facto est irregularis. sed aliquis exns in maiori snia
 excoicatis non esset irregularis.

sc excoicati sc dei sc isti

Stent foris ecclesiam hominum consortia vident

.i. null' ho sc excoicat' in picipado

Nemo loquatur eis nullus comunis eis sit

sc excoicatis .i. signa

• Doru sine cibo nec eis dabit oscula pacis

Summula Raymundi

- Excoicatus** .i. sine p[re]sensu iudicis
Non absolventur sine iudice si manifesta
Excoicatorum p[er]tin[entia] **Excoicatus**
Horum sit culpa. mortis timor acrius instans
Excoicatus absoluit .i. satisfactio
Hos licite soluit si cautio debita detur
Excoicatus filij **Excoicatus tales**
Istis annexi pueri serui mulieres
Excoicatus **Excoicatus**
Comoueant timide quoniam dependit eorum
Excoicatus nutrimentum **Excoicatus**
Licet ab his sed qui poterit dimittere tales
.i. a vinculo excoicatus excoicatorum
Soluitur a banno tines horum peregrinus
Excoicatus aliquid
Pertransit licite princeps vel rex populorum
.i. in excoicatus suos p[ro]p[ri]os **Excoicatus**
In banno si sit sua gens comunicet illis
Excoicatus reges p[ri]ncipes **Excoicatus tali s[er]uato**
Istos corrigere licet ut faciant satis atque
.i. laborat **Excoicatus ab excoicatus** **Excoicatus**
Et studeant quod saluantur quocumque modo sic
Excoicatus sua **Excoicatus iuu** **Excoicatus aliquid**
Percutiens matrem vel patrem filius eius
.i. eterna maledictio **Excoicatus filium**
Perpetuo doleat anathemate donec in ip[s]um
.i. equus .i. dicitis p[er]tis
Digna refundatur vindicta malis frater istis
.i. excoicatus
Percutiens matrem vel patrem sit maledictus
.i. d[omi]n[us] fet[us] excoicatus .i. solui p[ro]p[ri]as pape
Ex facto soluat hunc vnica gratia pape
.i. secreta excoicatio
Actio secreta velud in furtu moderetur
.i. ex tali excoicatus
Consiliis vel ope confessoris quod ab inde
.i. p[er]icula .i. occulta liberatio
Scandala ne veniant et cauta solutio fiet
.i. sacerdot[em] **Excoicatus ego raymundus** .i. p[ro]cipiet
Dielib[us] terum solui nego si comunicet istis

i. idigne s. p̄sbyr s. fit i. absolutus
 In iuste si non celebret nisi primo solutus

¶ Hic ponit aliq̄ obſuāda circa excomunicatos dicens. Excomunicati dñt stare foris eccleſiā nō ingrediēdo eādē: r̄ dñt vitare p̄ſortia hominū r̄ nullus dz cum talib⁹ loqui nec dz eis congaubere in ciboꝝ potu. nec ali⁹ quis dz eis exhibere oſculum pacis niſi p̄us abſoluātur r̄ ſi illi ſin excoīcatōe m̄iſteſta tūc non p̄nt abſolui niſi a iudice excoīcate. r̄ hoc eſt vtz ſi non fuerint in extremis dūmō detur cautio ſatiſſaciēdi. Subdit q̄ p̄ſo ne p̄iuncte ipſis excoīcatis ſicut ſp̄yrozēs filiꝝ ſui p̄nt cohabitare. qz eorū nutrimēta p̄cedunt ab excoīcatis. Sed quicunqz cohabitaret cū iſt⁹ excoīcatis p̄t eos dimittere. p̄pter hoc vt non noceat illi ſua excoīcationis. Subdit aliud documentū dicens pegrini r̄ viatores licite p̄tranſire p̄nt trā alicui⁹ regis vel p̄ncipis q̄ eſt in bāno. hunc ſb̄diti ſui dñt reducere vt ſatiſſaciat vt p̄curat abſolutōem Subdit dicens. filius p̄cutiens p̄fem vel m̄fem dz p̄petue dolere d̄ hoc ſctōe eſt excoīcatus donec ſatiſſaciat. r̄ null⁹ p̄t eum abſolvere niſi dñs ap̄licus. Subdit. ſi aliquis eēt excoīcatus. p̄pter aliq̄d ſctm̄ ſecretum puta furtū tunc iſti excoīcato tāta iniuſſat p̄nia. r̄ dz moderari p̄ auxiliū ſapientis p̄ſeſſoris ne plura ſcādala inſe oīātur. Subdit dicens. ſi p̄sbyter excoīcat⁹ ſiue iuſte ſiue iniuſte fuerit talis non dz celebrare miſſam niſi p̄us ſit ſolut⁹ a tali excoīcatione.

¶ Notādū p̄mo. qz p̄yrozēs filiꝝ ſui p̄nt ipſis excoīcatis cōmanere. r̄ō ē. qz meli⁹ eſt vt cōmaneat eis q̄ q̄ fame p̄irent. qz p̄pter mai⁹ incōueniēs minus incōueniens eſt eligēdū.

¶ Secdo notādum q̄ null⁹ dz h̄re actum cū excoīcato: nec in loq̄la. nec in mēſa nec in plateis. nec in oraculo. nec in ciuitate. nec in cāpo. vt patz extra de queſtione ſc̄ia d̄ excomunicatōe.

¶ Mercio notādum. qz pegrini p̄nt trā excoīcatā p̄trāſire. r̄ et⁹ ſb̄diti p̄nt p̄ncipem excoīcatū ſequi. R̄ō eſt iſta. qz ſi pegrin⁹ terminū intentū voluerit p̄ſeq̄ oꝝ qz compat ſibi neceſſaria ab excoīcatis: Et ſb̄diti. p̄p̄ h̄ ſequūtur dñm. qz bona r̄ dona a dño receperūt vt ipſi ſuiāt. q̄ optimū eſt vt ipſi adherent. ſed cū tali p̄ditōe qz ipſi ſp̄ dñt inducere p̄ncipem ſeu dñm vt ſatiſſaciat abſoluat ab excoīcatione.

¶ Quarto notādum. trā d̄t (nec oſcula pacis) Vñ in aliquib⁹ regionib⁹ p̄ſuetudo eſt qz amici in plateis obuiātes mutuo in ſe p̄ſtent oſcula pacis. r̄ illo mōyſi fuerūt ap̄l. r̄ in ſignū illi⁹ dātur nunc oſcula pacis in celebratōe miſſay. r̄ ſic nec oſcula p̄mo mō dñt bari ipſis excoīcatis.

¶ Quinto notādum. Dubitat⁹ vtz magis ſit occidere p̄fem vel m̄fem qz p̄rozē legittimā. Et videt⁹ qz magis eſt occidere p̄rozē qz p̄fem vel m̄fem. qd̄ ſic p̄bat. Ille magis peccat q̄ peccat p̄tra iura. ſed occidēs p̄rozē peccat p̄tra iura: q̄ magis eſt occidere p̄rozē qz occidere p̄fem vel m̄fem. Quare eſt nota. ſed minor p̄batur. qz p̄mo mō aliquis peccat p̄tra legem nature eo qz lex nature vult: Qz tibi non vis fieri non facias ali⁹. Sed null⁹ vult occidi ab ali⁹. q̄ nullus occidat alter. Secdo peccat contra legē ſacr̄: qz q̄cunqz interficit p̄rozē legittimā diminuit m̄fimonii. q̄ duplex p̄ctm̄ cōmittit. ſz inſufficiens p̄fem vel m̄fem ſolū peccat p̄tra legē nature.

Summula Raymundi

Sequitur q̄ interficiēs vxorē magis peccat q̄ ille q̄ p̄rem vel m̄rem interficit
S; in oppositū arguit sic. vir in aliquo cāu h; vberare vxorē. s; i nullo cāu
h; vberare p̄rem vel m̄rem. & minus ē pctm̄ vberare vxorē q̄ vberare p̄rem
vel matrē tamen vir est caput vxoris. Sed minor pbat. qz non est licituz
offendere patrem vel m̄rem. & minus ē pctm̄ occidere vxorē q̄ p̄rem vt p
batū est. Ad hoc r̄ndetur q̄ vtrūq; ē malum. t̄m̄num inter illa duo
mala est detestabilius alio. quia detestabile est occidere vxorem. sed t̄m̄ dete
stabilius occidere patrē vel m̄rem: Unde d̄t Phs. vii. Ethicoz q̄ tria bo
na sunt nobis collata a pentibus. scz cā essendi. qz q̄s h; eē h; p̄ncipalr a
deo habet: p̄r a pentibus. Secdo h̄nt bonū nutrimenti. qz p̄ntes nutris
unt filios. Tercio h̄nt bonū informatōis. qz p̄ri non solū nutriunt cor
paliter a pentibus. sed etiā spūaliter nutriunt. et hoc est cū bōis informa
tionib; v̄tutū instructionibus. Sicut h̄t. vii. Ethicoz q̄ dijs m̄gr̄is pa
rentibus equalens non reddif. Et q̄ p̄pter illa p̄dicta bona hō plus pec
cat in offensione patris vel matris q̄ in offensione vxoris. Et sic tūc r̄
detur q̄ hoc est verum de peccatis. qz ibi equalia peccata s; eo q̄ magis
est occidere p̄rem vel matrem q̄ interficere vxorem.

Presul agripinus non soluat ovem tirenensem

Abanno nisi sit concessum de super illi

Nec scelus indulget hec indulgentia nil est

Quic vim confert indulgendi valet illa

Quiq; suis confert valet indulgentia talis

Nullus in alterius villa presul celebrabit

Presulis officium nisi sit concessa potestas

Qui citat absentes in banno vinculat ipos

Erat si non scit hoc ostensum p̄us illis

Non licet vxores vel fratres siue sorores

Aut proprias pueros enormi verbere cuiq;

Oedere cum pia sit correxio non inhibetur

Nulla puerperio decūbens percuriatur

Femina p̄cussor huius banno religatur

In hac pte autor determinat d̄ absolutōe. e p̄tinuat sic. Nā autor pus
determinat d̄ ipa excoīcatōe. hic p̄nter determinat d̄ ipa absolutōe. Et pos
sit ista ps diuidi i tot pres quot ponit documēta. vt patebit in p̄cessu. Et
trahunt ex littera plura documēta quoz p̄mum ē q̄ eps vnus dioecesis
non p̄t aliq̄ē absoluere alterius dioecesis nisi sibi eēt sp̄ēalit̄ commissus
e concessum: e si aliter fieret absolutio non valeret. Subdit s̄m documē
tum dicens q̄ nullus p̄sul dz exercere officium alterius p̄sulis in p̄sulatu
alterius nisi concessa sibi potestate. Subdit t̄cium documētum dicens
q̄ nullus citatus absens p̄t ligari vinculo excoīcatōis nisi ei p̄p̄ius
sit nota citatio. e faciēs oppositū maxime erant. Subdit q̄rtū documētū
dicens q̄ nulli licitū ē p̄cutere vxorē. frat̄rē. sororē. vel p̄pos p̄ucros p̄cussū
one enozmi. q̄ ipa correctio dz eē pia e charitatiua. e talis non ē p̄hibita.
Subdit vltimū documētum q̄ p̄cutiēs mulierē decubētē in puerpio ē
excoīcatus. e null⁹ vir dz cognoscere mulierē carnalit̄ tacētē in puerpio.

Qubatur aut̄ vtr̄ excoīcatus p̄t intrare ecclesiam e audire ser
monē seu v̄bum christi. R̄ndetur s̄m plures doctores q̄ t̄ais licite p̄t in
trare eccliam ad audiēdum s̄monē v̄bum christi. q̄ talis in p̄dicatōne
e s̄mone possit forte aliquid audire p̄ quod ip̄e cōuerteretur a malicia
sua. q̄ illi licitum ē intrare eccliam s̄b tali officio. s̄zin alijs officijs nullus
excoīcatus p̄t intrare.

Primo notādū. ex quo pus dictum ē q̄ ois p̄cutiēs clericum ē excoī
catus: non p̄t absolui nisi a papa. hoc ē veruz nisi talis p̄cussio clerici eēt
p̄pt̄ aliquā piā cām. vt cā discipline. in isto cau mḡ p̄t corrigere discipu
los. pat̄ filios. maritus vxorem. Pro quo nota q̄ iocus cum clerico nō dz
eē talis q̄ sit nociuus. q̄ nullus p̄t ledere alium e se excusare dicēdo se io
cose fecisse.

Secūdo notādum p̄ modum dubij: vtrum comedēs p̄t p̄cipare licite
cum excoīcato. R̄ndetur p̄ distinctōem. vel q̄ ip̄e comedēs scit ip̄m eē ex
coīcatum publice. vel scit eum eē excoīcatum occulte. si publice tūc n̄ dz
secum comedere et si alibi eēt vbi q̄ excoīcatus comederet debz
surgeret non secum comedere. alias peccaret mortalit̄. Si aut̄ scit eum
excoīcatum occulte tunc in occulto p̄t eum vitare si hoc possz fieri sine
scābalo. si at̄ timet scābalū puenire non dz eū vitare. s̄z quotiēscunq̄ eū si
ne scābalo ip̄m vitare p̄t hoc dz omittere.

q̄cūqz .i. bona .i. frivole
Qui rapit ecclie res furtim vel violenter
s̄ ecclie reddit⁹

Et decimas eius vel censum vel quod ab illa
p̄cedat s̄ aliq̄ s̄ eccliam

Dependeat. vel qui vicio violauerit ip̄am
s̄ mō excoīcatus

Qualicunqz sit hoc ip̄o facto maledictus
s̄ tu .i. dedicatas

Es vir sacrilegus si res sacras violasti

Summula Raymundi

lesisti scz monachū vel monialē
Si percussisti personam religiosam.

.i. aliquē .i. d̄ statu clericorū
Vel quem de clero nisi sit p̄cussio sancta
iformato: s̄ licite p̄fitētē
Doctor discipulum confessor probra fatentem
.i. violētā

Percutit et huius laicus vim vi remouendo
.i. n̄ credit eē s̄ p̄cussisse clericū s̄ a sacrilego

Non es sacrilegus ignorans exhibiturqz
s̄ carnali .i. filia s̄ tua

Si cum matre tua nata muliere sororis
.i. viciose. s̄ cleric⁹ s̄ clericū. i. p̄cussione

Turpiter hic quid agat hunc verbere corripere tute
s̄ cleric⁹ .i. opa militaria exercēs

Hic si sit miles aliquem si transit ad aciem
.i. indecētē .i. p̄cussor talis pctōr

Illicitum cleri lesoz non sacrilegus sit

Eccliam turbans ignorans mercibus instans

Etas arma iocus tortor p̄latus et actus
s̄ ab excōicatioe p̄cussor

Abfolui debet a papa lesoz eoz
iā enūeratis s̄ eēt. i. articulo mortis posit⁹

Lasibus in reliquis si precise moriturus
s̄ excōicatiois s̄ iter

Soluitur a vinculo sibi dum sanus fuerit qz
trāsit. s̄ papa s̄ excōicatiois

Ad papam vadat qui talia vincula soluit

Cistud ē aliū caplm̄ in q̄ autor determinat d̄ sacrilegio. et p̄t diuidi in
tot partes quot ponit documenta. Et p̄mo d̄t sic quicumqz rapit bōa ecclie
clerie furtiue vel violentē vel aliq̄o aliū qd̄ depēdet ab ecclia. qui aut̄ vio
lat eccliam talis d̄ facto est excōicatus et vocatur sacrilegus qz violat res
sacras. Subdit aliū documētū dicens. si quis pcutit clericum vel religio
sum nisi p̄cussio sit p̄pter rationabilem cām vt si doctor pcutit disciplinā
cā doctrine. ē sacrilegus. et p̄fessor pcutiēs confitētē non ē sacrilegus. etiā
si abbas pcutiat monachū suū confratrē. p̄ suis maleficijs et excelsib⁹ non
est sacrilegus. Etiā si laicus defenderet se pcutiendo clericum q̄ eū inua
deret non fieret excōicatus siue sacrilegus. qz vim vi repellere l̄z. Etiā si
qz pcutit clericum p̄petrantē aliq̄ū actū illicitū cum m̄re. sorore. vel cū
filia. non erit sacrilegus. Etiā si aliqz pcutit clericū exercētē opa milita

ria non erit sacrilegus. Subdit etiā dices q̄ in oibus alijs casib⁹ extra illos iā dictos ledēs clericū erit sacrileg⁹. & non p̄t absolui a simplici sacerdotē. nisi in articulo mortis. s; tñ d; ei iniūgere p̄niam si ualeat q̄ ep̄m vel papā adeat p̄ absolutōe.

¶ Primo notādum. q̄ ex quo pus dictū ē d̄ lesis ed̄ pena lesor. vñd qui cuiq; lebit clericū v̄ religiosum ille incidit sniam maiorē latā a canonē. Et s̄ra d̄t q̄ non solū qui lebit sacerdotē vel diaconū: s; in cōi d̄t clericus q; s; illo noīe comprehendunt oēs clerici. &c.

¶ Secdo notādū q̄ multis casibus aliquis non incidit excōicatōez ledendo clericū. Primo qñ aliq; d̄berat aliquē clericū bōa intēdōez ei⁹ ino terest d̄berare. sicut mgr̄ d̄berat discipulū suū qui ē clericus p̄ excessibus suis quos cōmisit. p̄ hoc mgr̄ non incurrit excōicatōem. saltē si sibi ē mo dus debitus. & si mgr̄ excederet modū. s; q; ipe pi. ceret discipulū d̄ mo angulo in aliū cū criminibus sic q̄ enormit lederet. t̄c talis mgr̄ incidere; sentētiā excōicatōis.

¶ Mercio notādum. q̄ qñ quis leuiter lebit alium nō intēdēs eū ledere tunc in hoc non incidit excōicatōem. vt si eēt duo socij & vnus lebit aliū non p̄tēdēs malū. talis non incidit excōicatōem.

¶ Quarto notādum. qñ quis ignorat aliquē eē clericū. Pro quo sciēdū q̄ ignorātia ē duplex. q̄dā visibilis. q̄dā inuisibilis. Inuisibilis ē qñ lesor nullo mō p̄t discernere v̄t; ille qui offendit sit clericus aut non in vestibus: sic ignorantia excusat. S̄do visibilis. s; qñ aliq; p̄t discernere illū quem passit in habitu clericali vel tonsurā vel sua corona q̄ sit clericus tūc ignorātia non excusat eum.

¶ Quinto notādū. q̄ si aliquis inuenerit aliquē clericū q̄ turpi agerz eum filiā vel m̄rē vel sorore seu yroze suaz si tunc iniuriatus leserit eum non incurrit sniam magnā excōicatōis.

¶ Sexto notādū. q̄ si aliquis reponit se p̄tra clericū p̄ defensiōe bonorum suoz aut pp̄ij corpis ille etiā nō incurrit sniam maiorē. q; v̄m vi repellere licet. Verbi gratia. si aliquis clericus conaret interficere laicum & ille laicus repercuteret clericū tunc ille nō incurrit sniam excōicatōis. s; hoc facit defensionis causa.

¶ Septimo notādum. q̄ si clericus ē enormis vite & sepe monitus ē ab ep̄o non cessat sed adhuc manet in sua enormi vita & neq̄cia tūc si aliq; lederet eū non eēt excōicatus.

¶ Vltimo notādum si aliquis leberet clericū ex loco nō incurreret sententiā maiorē. s; in alijs casib⁹ ledēs clericū incidit sniam maiorē.

luxuria s̄ ledēdo

Si coitu gladii aut igne dei violasti

furtiue .i. bona .i. ab eccl̄a

Ecclesiam furtim si res tamen inde tulisti

.i. dep̄dat⁹ s̄ eccl̄iam .i. institutio

Si spoliatus es hanc te dicit sacrilegū lex

sequis retinēt .i. eccl̄ie

Ystud iuditiū conseruant a tria templi

Summula Raymundi

s^o dei .i. lesus

Si quis in ecclesia percussus vulnere siue

.i. ponat ibi in dicto

Adorte sit. officiu diuinu cesset ibidem

h^usq^{ue} .i. eps recociliat

Donec psul eam renouet noto violenter

.i. tumultuatio

Sancta sepultura sit mortis vulnere lesa

no admittat s^o ab antistite

Interdicatur donec pus hec renouetur

.i. vales

s^o inia excocatois

Si pores et non deseodem fune ligatus

s^o inuat p illo pcto

Nil lachryme gemitus confessio. sed dare prodest

re sacra s^o loco aufers talis pcto

Sacrum de se sacro si defers sacrilegus es

re no sacra

s^o loco

.i. sacrilegus

Non sacrum si de sacro fers diceris idem

s^o aufers

s^o loco

s^o crimine

Et sacrum de non sacro macularis eodem

¶ Hic autor ponit aliud documētum volēs si aliquis violat ecclia p cor-
itum vel p gabiū: vel p ignē vel p furtū aliqua bona ab ea sbrahēdo vel
p spoliū violēter rapiēdo talis ē sacrilegus et astrictus vinculo anathēa-
tis. nec lachryme nec gemitus nec quicq^{ue} taliū p^{er} illi pdesse nisi restitū-
at pus que abstulerat. id excocandus est vt p excocatoez compellat ad
restitutōem. **¶** Subdit vltorius dicens si aliquis in aliqua ecclesia in fi-
cia vel ledatur ibi dz suspēdi diuinum officium sic q^{uod} in ea non dz fieri
celebratio missarum et alioz diuinoy officioy nisi p dñm epm recocillet.
et si cimiteriū ē violatum p infectōem alicuius. tunc ibi dz suspēdi sepl-
tura ecclesiastica donec et p epm reconcilietur. **¶** Subdit vltori^{us} ponen-
do regulas gñales d^{icitur} sacrilegio dicēs. omnis sumēs re sacra de loco sacro
erit sacrilegus. etiā sumēs re sacra d^{icitur} loco non sacro erit sacrilegus. simili-
ter qñ sumit re non sacra d^{icitur} loco sacro etiā ē sacrilegus.

¶ Primo notādū q^{uod} sacrilegiū sic diffinit. Est sacre re violatio vel eius dē
re vsurpatio. vt qñ aliq^{ui} violat vel vsurpat re sacra talis ē sacrilegus

¶ Secdo notādū. q^{uod} sacrilegiū interpretatur qñ rei sacre lectio vel vsurpatō
vel destructio. Et cōmittit tripliciter. Prio rōne p^{ro}ne. vt si aliquis misit
manus violētas in clericū talis dz sacrilegus. Secdo mō sacrilegiā cōmit-
titur rōne loci. vt quādo aliquis violat locum dei seu locū sacru talis me-
retur dici sacrilegus. Tercio cōmittitur rōe rei ablata ab ecclesia. et fit tri-
pliciter. P^{ri}mo quando sacrum tollitur d^{icitur} sacro. vbi gratia si aliquis re-
ciperet c^{irca} m ab ecclesia ille cōmitteret sacrilegiū. Secdo cōmittitur
sacrilegiū quando sacrum tollitur de non sacro. vt si aliquis reciperet

calicē de homo sacerdotis ille itēp cōmitteret sacrilegiū. Tercio cōmīto
itur qñ non sacy tollit d̄ sacro. vbi gr̄a. vt si aliq̄s recipet pecuniā de ecc̄
sua ibi cōmitteret sacrilegiū. nā eccl̄ia ē sacra. pecuniā v̄o non sacra.

Purpura cortine vel vestes ecclesiay

Non exercere debent vestis laicoy

Ad templum curzens latro publicus aut homicida

Aut spolians illud manet indefensus ab illa

Adiuutor vel consultor vel ope malefactoris

Distribuens talem penam paciuntur et ipi

**Hic ponit aliud documētum dicens. q̄ purpura cortine v̄l vestes eccle
siay non dūt accomodari nuptias laicoy. Rō huius ē. q̄ hmōi vestes s̄z
complate ad laudē deit̄ sanctorum eius. H̄z quia aliud d̄z attribui deo
alio hōibus. igit̄ laicis non dūt cōcedi ornāmēta eccl̄iay. Subdit v̄terio
dicens. Si aliquis latro vel homicida vel spoliator curzeret ad eccl̄iam il
le manet ibi indefensus. Et iā adulteros et defensores eorundē. s̄z alij ma
lesici vtuntur libertate eccl̄ie.**

**Notādum p̄mo. q̄ latro publicus spoliator curzēs ab eccl̄iam nō be
fenditur ab eccl̄ia. P̄o quo notādum q̄ ois malefactor curzēs ad ecc̄
ciam nō d̄z trahi ab eccl̄ia. s̄z tamē ab illa regula excipit public⁹ latro e
nocturn⁹ spoliator: q̄ p̄nt trahi ab eccl̄ia. Et rō ē. q̄ ipi auxiliū legis inuo
cant sinistre vel inane. q̄ legē derelinquūt. s̄z tamē hō liber si ad eccl̄iay
fugit ip̄e d̄z ibi defendit non d̄z trahi ad mortē vt ab mēbroz mutatio
nē. s̄z tñ ip̄e d̄z legis satisfacere.**

**Secōdo notādum ē circa p̄dicta: dubitat̄ si religiosus offendit clericuz
v̄t tenet ad tantā p̄niam sicut secularis. R̄ndet̄ p̄ distinctionē v̄l ille of
fensus ē religiosus v̄l non. si ē religiosus et lesio non ē enormis tūc p̄t ab
solui a suo superiorē vt puta ab abbate v̄l p̄ore v̄l gardiano. Si aut̄ lesio est
enormis tunc indiget absolutōe sedis ap̄lice.**

**Tercio notādum ē modum dubitatiois. an mulier pcutiēs clericum
committit sacrilegium v̄l nō. R̄ndetur p̄ distinctionē. v̄l clericus ē tem
ptas mulierē v̄l nō solo v̄bo v̄l facto v̄bo simul. Si solo v̄bo et mulier p
cutit clericum sentētie vinculū incurrit. Si aut̄ v̄bo et facto s̄z tūc eū p
cutit vinculum sine nō incurrit. At tamē dicūt doctores sacre theologie
q̄ non ē incōueniēs q̄ talis mulier perit absolutioē.**

**Ultimo ē notandum. Dubitatur v̄trum aliquis qui pcuterz rusticū
credes ip̄m eē clericum cōmittat sacrilegiū. R̄ndetur q̄ nō. q̄ quis cre
dit eum eē: non ē clericus tūc illa intētio nō facit eum cōmittere sacrile
gium. licz ip̄e pcutit eum.**

Tercio notandum. Ita dicitur quod mulieres maritate non possunt facere testamētum de rebus cōmūnibus absque consensu viri. Pro illo est sciendū quod res sunt in triplici differētia. quod quodam scilicet mulieribus appropriat ut scilicet vestimenta et popla capiti. Alię sunt res viro appropriatę et alię scilicet utriusque appropriatę. Et de primis mulier potest legare viro et tradicere. et hoc debet fieri cum moderatōe ne vir grauetur in onere mīrimoniali.

Quarto notandū. Si aliquis decumbens prompte pberet loquens. et si testamētum libeter assignaret. propter carētiā loquēle non potest dicere seu exprimere. sed ille decubens sciens scribere scriberet intētum testamētum. Tunc ibi dubitatur vtrum hoc testamētum tenet vel non. Tbi respondēt doctores iuris quod sic. scilicet tale testamētum est legatum seu tenet ad tātum acti vocetenus expressisset. quia per sola signa homo potest legare testamētum suum.

Quinto est notandum. Si aliquis sacerdos decederet tunc ibi dubitatur quid de rebus suis esset agendum. Rōndetur sub triplici distinctōe. vel si ille sacerdos habet bona ecclesiastica tātum vel bona matrimonia tātum. vel illa bona sunt simul mixta. Si primo modo tunc sacerdos de istis rebus non potest facere testamētum. quia bona ecclesiastica succedunt solum ecclesie et successoribus eius. Si secundo modo tunc sacerdos de eis licite potest facere testamētum: et etiam de istis que proprijs laboribus adquisit. Si autem illa bona sunt mixta tunc debet dividi ita quod prima pars illius devenire ad utilitatē episcopi. secunda pars ad utilitatē ecclesie. tertia pars ad utilitatē pauperum: quarta pars ad utilitatē suorum amicorum. et non debent illa bona dari ad manus amicis. quia aliter iniuste procederent circa ista bona ea retinendo. sic quod non verterentur partim vsum ecclesie partim in subsidium pauperum. modo si hoc fuerit tunc grave peccatum committeret et omnes prelati potentes huic crimini resistere non resistunt scilicet rei in tali crimine. et bona sacerdotum utique secundum illam iusticiam in quatuor partes debet dividi ut dictum est.

Ultimo notandum est. Dubitatur vtrum usurarius manifestus potest facere testamētum. Tbi respondēt doctores quod non nisi ipse usurarius satisfaciatur prius de usuris. vel quod ad minus cautione sufficiētē pstat de satisfactōe
 s' vir .i. duas uxores tali noie (C'usuris)

Qui duxit binas mulieres bigamus hic est
 talis hō sic dicitur .i. ad ordinē sacerdotiū

Bigamus admitti non debet in ordine sacro

s' puellā s' mīrimonialit' s' icorrupta

Corrupta si duxisti pro virgine non te

.i. iste .i. remouet

Eroz hic excusatur quin pellet ab ordine sacro

.i. an mīrimonii cognovisti s' mīrimonialit'

Quam de foras si duxisti minus obstat

.i. legitime duxisti p'ba de futuro

Si desponsasti binas et noveris vnam

Summula Raymundi

^s ad sacros ordines

In tali casu procedere non inhiberis

^{i. puella} ^{i. castitatis}

Virgo tibi nupta si virginitaris honore

^{i. puata} ^{i. ante q̄} ^{s carnalr}

Despoliata prius fuerit q̄ noueris ipam

^{s idē nescis} ^{i. hac deceptōe}

Istud et ignoras ista non fraude teneris

^{s carnalr} ^{illo noīe} ^{diceris}

Si cognoscis eam quin bigamus inuoceris

^{i. castitatē} ^{s aliquā incorruptē}

Si votum casti facias ac inde puellam

^{s infimoniafr} ^{i. infringēdo}

Duxeris intactam quia votum transgrediendo

^{i. trāsgressus} ^{i. psbyteratus}

Denaricatus es inde tibi sacer ordo negatur

^{s mulicris} ^{post obitū} ^{talis hō}

Huius post mortem tu bigamus esse probaris

^{i. vxor} ^{in aliq̄ fornicatōe manifesta}

Si tua sit coniunx in adulterio tibi nota

^{s te} ^{s mulieri post adulteriū} ^{i. eris}

Comiscendo sibi sua post probra bigamus extras

^{s mulieris} ^{i. adhereat}

Si dictū crimen huius sic pendeat et lis

^{i. iura carnalia} ^{s mulieri} ^{i. exigēti}

Debita carnis ei reddas de iure petenti

^{notū sit} ^{s adulteriū} ^{s viro talis hō} ^{s ipō}

Si sonat hoc idem de te sis bigamus ex te

Istud est aliud capitulum huius tractatus in quo magister profectur determinare de bigamo dicens, q̄ ille dicitur bigamus q̄ accipit duas uxores successive, et nullus talis debet admitti ad sacros ordines. **De** inde s̄bit alia documenta dicens, Si aliquis accipit corruptam virginē et credit esse virginem ea mortua non potest attingere sacros ordines nec ille error eum excusat. Sed si ipemet deflorasset eam et postea sumeret eam legitime tunc hoc minus obstat. **¶** Subbit sc̄dm̄ documentum dicens, Si aliquis desponsasset se ad duas mulieres et solum vnam cognouisset ille non inhibetur procedere ad sacros ordines. **¶** Tercuzdo documentum est, Si aliqua puella est tibi nupta que post ē spoliata honore virginitaris, et si cognosceres eam inuoceris bigamus. **¶** Quartuz documentum est, Si tu fecisti votum continentie et postea natura in stigansante accipias vnam intactam puellam tunc tu eris priuaricatus q̄ sacru ordinem non potes attingere et post mortē illi? eris bigam? reputat?

Ultimū documentū est. si mulier tua ē publica adultera te sciēte. et si cōmiseris ei crīs bigamus. et hoc idē d̄ te viro ē intelligēdū si trāsgre-
dieris hōy legitīmū. et h̄ ip̄a ē publica adultera tñ ea postulante debita
carnis a te d̄ iure debes ei reddere. q̄ postulas in r̄pōib⁹ et alijs circūstan-
t̄ijs phibitis peccat et non reddēs.

Primo notādum. qd̄ sit bigam⁹. vñ bigam⁹ sic diffinit̄. Est p̄sona irze-
gularis q̄ contrahit cum vna. et deīn cū reliq̄. S̄z bigamia sic definit̄. ē iro-
regularitas. p̄cedēs ex fēdere p̄gali vel ex aliquo illo annexo. vel ē vici-
um p̄ueniēs ex diuisione carnis. eo q̄ vniō viri et mulieris t̄ vniōnē ch̄risti
cū ecclesia. que vniō omnino ē simplex. et sic bigamus d̄r a bis qd̄ ē due et
gama mulier quasi duas h̄ns mulieres. vel aliquis occupatus cū duab⁹
mulieribus. **S**cōdo notādum. illd̄viciū sit multiplici⁹. Primo quā-
do aliquis p̄trahit matrimonium cum viōua tunc talis d̄r bigam⁹. Se-
cundo fit qñ aliquis recipit duas mulieres in diuersis p̄tib⁹ et tēpōib⁹.
sic q̄ qñvna moritur q̄ tunc alia ducat. Tercio illd̄viciū fit qñ aliquis
duē duas mulieres simulz semelz mittit sibi eas copulare. Quarto fit
qñ aliq̄s h̄z vna vxorē d̄ iure et alia sine iure. Verbi gr̄a. vt ille q̄ h̄z vna vxorē
legitīmā et alia cui cōmiser̄ carnalit̄. ille d̄r bigam⁹. Quinto qñ aliq̄s
cōmiser̄ suē vxorē quā scit eē adulterā. sic q̄ post adulteriū reddat illi iu-
ra p̄gala ille erit bigam⁹. Sexto qñ aliq̄s credit se p̄trahere cū vxorē et
p̄trahit cū muliere. iste error nō excusat eū qñ vtiq̄z erit bigam⁹. Et istis
sex modis sit bigamus qui diligēter sunt considerādi. nāz sunt necessarij.
nullus talium in ordinibus sacris p̄cedere p̄t. **U**ltimo nota. dubi-
tatur si aliq̄s cognosceret vxorē añ m̄rimoniū cū q̄ postea p̄traheret m̄ri-
moniū. vtrum ex hoc fiat bigamus. et videt̄ q̄ sic. qz talis nō duxit vxorē
s̄z corruptā. q̄ talis erit bigamus. Ad hoc r̄ndetur q̄ talis non ē bigam⁹.
quia talis non diuisit carnem si saltē scit eam cognitam solum ab eo.
et non ab aliquo alio viro. si h̄o cognita est ab aliquo alio viro tunc cense-
tur bigamus.

post h̄	dicere	fortilegia
U nc ego deberē recitare sup̄sticiones		
sup̄stitōes	inspiētēs	p̄dēnant
Q uas faciunt hōmines stulti quibus inficiuntur		
	corrigi	hoim
S implicitas poterit compesci stulta viroꝝum		
doctoꝝ	i. cōpellat	s̄ incātatōe
S i quis fortilegas compescat ab hac mulieres		
neq̄cias mulier		
S cras et trufas harum qui scribere vellet		
s̄ ille	trufas	
N on complectet eas vitulorum pellibus octo		
h̄az muliez	inūerabiles	stulticijs mulieres
S tulticie mille vel plures sunt quibus ille		

Summula harrmundi

potiunt p mortali peço estimant
Utuntur mortis pro labe rament reputant
i. ratus mgr comprehendere
Clericus aut scriba non est qui poscit habere
incatationū mulierē
Harum noticiā tantū manet hec apud istam
stulticijs enūcratis

Non est consilium de talibus enumerandis
p qz tal stulticia celi maris
Nanqz caret numero veluti stelle vel arene
mulieres cōpellant i. ab illis incatationibz
Ne compescantur desistere talibus. et nil
iubet doctores sacri vinculū excoicatiois

Quod docet ecclesia faciunt sententia banni
incatatrices corrupte puniant
Has contra detur deprehense corripiantur
i. arti mulier neqcie

Strictius vt harum stulticie reprimantur

Et stud est ylemū caplm huius tractatus. in quo mgr psequit deter-
minare de sortilegijs dicēs. ego deberē post illa iā dicea enumerare incā-
tatoēs quas aliqui stulti hōies faciunt quibus ipi in sciūt. et ipa simpli-
stulta simplicitas viroy p cōpesci. sz qstunc cōpescet incatatrices vt desi-
stant ab hac stulta simplicitate. qsi diceret nullus. Esti qz vellet scribere
trufas hay muliez. ille nō posset illas scribere in octo pellibz vitulozū. qz
stulticie tales sunt yltra numez. Et nō ē aliqz c'eric' vel scriba tam do-
ctus qui p cognoscere modos incatationū: et iō non ē aliqd p siliū qz tales
mobi enūcrant. et iuxta illas incatatrices huant. qz sunt innūcrabiles
sicut stelle celiz arene maris. et tales incatatrices cōpescēde et cōpellende
sunt a talibus desistere. et nisi desistat debēt acriter anathematizari et cor-
rigi vt cay malicia depmatur.

Notandū p illo quid sit sortilegiū. vñ sortilegiū sic biffiniū. Est que-
dā suspicioisitas vel ars diuinādi vel futura inuestigādi. vñ diuinare idē
est qd futura inuestigare. et sic diuinatio ē ignotiseu futuri inuestigatio.
Et merito talis sibilitas non dicit scia. qz ē d numero maloz. sz ois scia ē de
numero bonoz honorabiliū. vt p3 in phemio libri d aia.

Secdo notādū. autor vult qz tot spēs sortilegij qz st stelle celi et arene
maris. et illas nō declarat ne audietes openē istas. iō tacite nob d eis dēt
minar. Et tñ sciēdū qz quoddā sortilegiū fit in fra. quoddam in aqua. qd
dā in aere. quoddā in igne. qdā in mortuis. qdā in garritu auū. et ijs
spēbus. Sortilegiū quod fit in terra dicit geomantia. et dicit a ge grece qd est
terza latine. et mātōs diuinatio quasi diuinatio facta in fra Sed qd fit in
aqua dicit hydromātia. ab hydros grece quod ē aqua latine. et mātōs diui-
natio. qsi diuinatio facta in aqua. Sz qd fit in aere dicit aremātia. et dicit a

acrez m̄atos diuinatio. Sz qđ sit in igne d̄r pirom̄atia. a pir qđ ē ignis et m̄atos diuinatio. Sed qđ sit in morte d̄r nigrom̄atia. et d̄r a nigros grece quod est mors latine et m̄atos diuinatio. Et talis diuinatio fit qñ mortui cogunt et iurant resurget ad interrogata respondere. Sz qđ sit in aspectu auiū d̄r auspiciū. et d̄r ab auis et spicio. qđ in simplici non est in visu. et valet tantū sicut video qñ futura videns et cognoscēs in aspectu auiū. Sed qđ sit in garitu auiū d̄r auguriū. et d̄r ab auis et gario qđ h̄t auē clā mare quasi futura cognoscēs ex garitu auiū. Et sunt multe alie spēs q̄ scribi non p̄tēz inhibire sunt. et ergo oēs qui istis insistūt peccāt mortali. vñ d̄r sc̄tus Augu⁹. qui oibus istis insistent sciant se fidē dei diminuisse et irā dei grauius incurasse.

Tercio notandū. dubitat vtz clericus p̄t facere experimentū. R̄ndet̄ s̄b d̄bit̄ctōe. qz si illō seu tale experimentū sit p̄ aliquā certā sciam. vtputa p̄ astronomiā: non p̄ inuocatōem demonū aut scias p̄hibitas tūc licitū ē fieri. Sed si sit p̄ inuocatōem diaboloꝝ vel p̄ iurātōem tūc ē illicitū fieri. qz iste qui facit tale experimentū obligat se etne pene.

Quarto notandū. dubitat d̄ laicis qui faciūt in medio chori: mittūt cātare missam p̄ defunctis. et hoc p̄ tantoty petāt mortē suoz amicosꝝ vel inimicorum. vtz ibi sit sortilegium. R̄ndetur qz talis laicus d̄z ab ecclesia grauius puniri. p̄ tali facto quia ē sortilegiū. Sed si talis hoc faciens ē sacerdos tūc ipse d̄z in carcerari: ab officio suo suspendi.

Quinto notandū. dubitat vtz isti cōmittūt sortilegiū qui dicunt qñ eis obuiat lepus vel monachus in via tunc habent diffortuniū. vel qñ de mane sicut in cathedra sc̄ti petri p̄mo apparet passer. tūc dicūt se h̄re fortunā: sc̄o si apparet eis cornix. tunc dicunt se h̄re diffortuniū. Ibi r̄ndet̄ qz ibi in veritate est magna species sortilegij. et hoc credentes mortaliter peccant. et sunt ex cōmunicandis debent satisfacere d̄ illo. et nisi satisfaciāt obligāt se eterni damnatōi.

Ultio dubitat d̄ mulierib⁹ q̄ dicūt angelū p̄trāsire cāpos et dianā deā paganoz filias et d̄ innūer. bili multitudine muliez sup̄ q̄sdā bestias et q̄tare. et h̄s trifus vtz h̄ sit spēs sortilegij. D̄m qz est ḡuis spēs sortilegij. qz angel⁹ sathane triūphat in eis. et trāsfigurat se in angelū luc̄. et sic mulieres decipiunt p̄ angelū sathane et nō ē mix. qz mulieres s̄z debiles et instabiles in aid. et compant aque. qz sicut aq̄ faciliū transite labiē. sic et mulieres faciliū ruunt seu labunt in sortilegiū et in lectas hereticas.

i. p̄uid⁹ i. p̄c̄la p̄ p̄fessionē

Ixit circūspectus dum crimina p̄sbyter audit

p̄fitētes p̄sona s̄ sit p̄sona

Circa p̄sonas. que pauper. debilis. et que

sciēs i. ignara diues

Sana vel infirma locuples vel in ordine sacro

i. robusta debilis

i. aliena

Fortis vel fragilis in corpore. que peregrina

s̄ et d̄z videre

i. portādo

Que sit deuota. que sit minus apta ferendo